

Susanna Kisner
Emilia Huusko
Kokoomuksen valtuustoryhmä

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Nuorten mielen hyvinvoinnin varhaisen tuen -toimintamallin ottaminen käyttöön 7.-luokkalaisille Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella

Aluevaltuutetut Susanna Kisner, Emilia Huusko ja Kokoomuksen valtuustoryhmä ovat jättäneet valtuustoaloitteen nuorten mielen hyvinvoinnin varhaisen tuen -toimintamallin ottamisesta käyttöön 7.-luokkalaisille Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella. Valtuustoaloitteessa esitetään, että Pohjois-Pohjanmaa pilotoi Kainuun hyvinvointialueella kehitetyn ja käyttöön otetun Mielen hyvinvoinnin varhaisen tuen / Mielihetki -toimintamallin kaikille 7.-luokkalaisille vuoden 2026 aikana.

Taustaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella tehdystä kehittämistyöstä nuorten matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluissa

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella on vuosien 2023-2025 aikana kehitetty Suomen kestävän kasvun, RRP2 -hankerahoituksen avulla Walk in -toimintamallia sekä mielen hyvinvoinnin tarkastuksia. Toive mielen hyvinvoinnin tarkastuksille tuli Pohteen nuorisovaltuustolta. Tavoitteena kehittämistyössä oli, että nuoret saavat tarvitsemansa mielenterveys- ja päihdepalvelut oikea-aikaisesti ja ennaltaehkäisevästi matalan kynnyksen palveluina arkiympäristöissä. Toimenpiteinä käynnistettiin matalan kynnyksen Walk in -toimintamalli, joka pilotissa kohdistettiin mielen hyvinvoinnin tarkastusten osalta 9.-luokkalaisille, joilla oli tunnistettuja tai vielä tunnistamattomia päihde- ja/tai mielenterveyshäiriöitä. Toimintaa toteutettiin kouluterveydenhoitajien vastaanotoilla sekä yhteisöllisenä toimintana yläkouluikäisille nuorille muutaman kunnan alueella.

Mielen hyvinvoinnin tarkastus kehitettiin THL:n 9. luokkalaisen määräaikaistarkastuksen pohjalta, ja painopiste kohdennettiin nuorten mielen hyvinvointia ja jaksamista kartoittaviin asioihin eri kyselyiden avulla sekä mahdolliset jatkokäynnit toteutettiin matalalla kynnyksellä. Toimintamallin avulla pystyttiin luomaan kiireetön vastaanotto keskustelulle ja ohjaamiselle sekä kiinnittämään huomio yksilöllisen tuen tarpeen huomiointiin. Toimintamalli paransi myös matalalla kynnyksellä tapahtuvaa kouluterveydenhuollon saavutettavuutta ja ennaltaehkäisevää työtettä.

Jo ennen kouluterveystarkastusta nuorille on viestitty terveystarkastuksen painottumisesta mielen hyvinvointiin esimerkiksi Wilmassa, luokkakierroksilla sekä yhteisöllisissä tapahtumissa, kuten 9. luokan ryhmäytymispäivien aikana. Tavoitteena on ollut korostaa, että mielen hyvinvointiin liittyvistä asioista on lupa puhua.

Yhteisöllistä ryhmätoimintaa mielen hyvinvoinnin teemalla on järjestetty kaikille yläkouluikäisille nuorille, mm. Tsemppivälituntien, porinakahvien ja ryhmätuntien avulla. Myös Tarina-auttamisen materiaalit eli sähköiset videomateriaalit, on otettu käyttöön tukemaan mielenhyvinvointia.

Toimintamallin mukaisia mielen hyvinvoinnintarkastuksia toteutettiin ensimmäisessä pilotointivaiheessa yhteensä 489 oppilaalle. Tarpeen mukaan tarkastuksen jälkeen nuori ohjattiin IPC:n, Ohjatun omahoidon tai keskustelukäynnin pariin. Jokainen nuori on saanut mallissa ohjausta ja tietoa mielen hyvinvointiin liittyen. Tarvittavat matalan kynnyksen jatkokäynnit ovat toteutuneet nopeasti. Tarkastuksista seuloutui jatkokäynneille 92 oppilasta, joista vain 10,8% ohjautui raskaampiin palveluihin eli psykiatrisen sairaanhoitajan vastaanotolle perusterveydenhuoltoon tai erikoissairaanhoidon.

Pilotin päätyttyä kehittämistyö jatkuu kolmella paikkakunnalla supistetussa muodossa (tarkastuksen kesto 30 min). Jatkokehittämistyössä on tarkoitus selvittää, saadaanko lyhyemmällä ajalla samansuuntaisia tuloksia kuin hankkeen pilotissa ja kuinka resurssit riittävät jatkokäyntien toteuttamiseen. Tavoitteena on saada hyvät käytänteet siirrettyä opiskeluhoollon palveluihin ja miettiä pysyvää mielen hyvinvoinnintarkastusten toteutustapaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella siten, että toiminta saadaan laajennettua koko alueelle. Mallissa on paljon samankaltaisuutta kuin Kainuun mallissa täydennettynä varhaisen seulonnalla sekä tarpeenmukaisella matalan kynnyksen yksilötyöllä liitettynä yhteisöllisessä opiskeluhoollossa jo tehtyyn työhön.

Kuten Kainuun mallissa, Pohjois-Pohjanmaan toimintamallin tavoitteena on ollut varhainen tunnistaminen, varhainen puuttuminen ja siten ennaltaehkäisevän työn kautta tuoda säästöjä sekä vähentää tarvetta raskaammille ja kalliimmille tukimuodoille. Mielenterveyttä tukevien toimintamallinen ja ennaltaehkäisevien toimien merkitys on tärkeä nuorten hyvinvoinnin lisäämisessä. Toiminnalla on pyritty vastaamaan haasteeseen mahdollisimman varhain, oikea aikaisesti ja ennaltaehkäisevästi. Matalankynnyksen palvelut toteutuvat nuoren arkiympäristössä koululla ja tavoitteena on saada laajennettua toimintamalli koko Pohteen alueelle lukuvuoden 26-27 aikana.

Oulu 21.1.2026

palvelualuejohtaja Minna Malila
Perhekeskuspalvelut

toimialuejohtaja Leena Mämmi-Laukka
Perhe- ja sosiaalipalvelut, OYS -psykiatria -toimialue